

УДК 330.341

А.В.ГАЛУШКО, канд. екон. наук

Харківський національний економічний університет

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

Розглядається сучасний етап розвитку національної економіки, який характеризує актуалізацію процесів підвищення ефективності виробничої структури, розвиток внутрішнього ринку та експорторієнтовану діяльність.

Рассматривается современный этап развития национальной экономики, характеризующий актуализацию процессов повышения эффективности производственной структуры, развитие внутреннего рынка и экспорториентированную деятельность.

Mainstreaming process of improving the production structure, the development of the domestic market and export oriented activities, the course of which must occur, given the strategy of information and innovation competitiveness. This causes the growth of scientific and practical interest in the problems of development of innovation system.

Ключові слова: інноваційні системи, інноваційні процеси, інноваційна діяльність, інноваційна політика, інноваційна активність.

Ефективність державної політики саме у сфері управління інноваційними процесами визначає конкурентоспроможність національної економіки. В розвинених країнах майже 90% приросту валового продукту забезпечується за рахунок упровадження нових технологій. При цьому роль держави в даному процесі значно вагоміша, ніж при регулюванні звичайної економічної діяльності.

Інноваційна система України переживає не найкращі часи свого становлення та розвитку, що пов'язано, перш за все з політичними подіями та постійними процесами перерозподілу влади. Постійний перерозподіл сфер впливу органами державної влади, тобто їх керівними особами не дозволяє створити систему організаційно-економічного та інформаційного забезпечення розвитку інноваційних процесів на рівні держави [1].

Україна успадкувала від СРСР значний науково-технічний потенціал. За даними досліджень, проведених ООН на початку XXI ст., Україна посідала одне з перших місць у світі за кількістю наукових співробітників. Проте, на відміну від розвинених країн, в Україні ще не створено національну інноваційну систему. Інноваційна діяльність характеризується структурною деформованістю, інституційною неповнотою, неузгодженістю та незбалансованістю технологічних, економічних і соціально-ціннісних аспектів.

Інноваційні процеси в Україні не набули достатніх масштабів і не стали суттєвим фактором зростання ВВП. Проблеми розвитку іннова-

ційних процесів в Україні висвітлювались у роботах [1-4].

Науково-технічний потенціал України практично виключений з економічного процесу держави. Наукоємність промислового виробництва України не перевищує 0,3%, що на порядок менше світового рівня, знижується частка високотехнологічної продукції у структурі ВВП.

Знижується інноваційна активність підприємств промисловості. Це обумовлено тим, що основним джерелом фінансування витрат на інновації залишаються власні кошти підприємств, частка яких у загальному обсязі фінансування становила 84,6%.

Досить неоднорідною є інноваційна активність регіонів: частка промислових підприємств, що займалися інноваційною діяльністю, становила від 32,6 до 3,1%, при цьому більша за середню – у м.Києві, Харківській, Одеській, Чернівецькій, Івано-Франківській і Вінницькій областях, значно менша – у Рівненській, Сумській і Хмельницькій областях.

Стала тенденція до погіршення матеріально-технічної бази наукових установ негативно позначається на результатах їх діяльності [2].

В умовах зниження обсягів централізованих капітальних вкладень і недостатніх обсягів фінансування науки спостерігається фізичне та моральне старіння науково-дослідної бази, суттєве погіршення матеріального забезпечення науки. Фактичне скорочення наукового потенціалу не супроводжується необхідною реорганізацією мережі наукових організацій, загальна кількість яких збільшується.

Частка основних засобів наукових організацій у загальному обсязі основних засобів підприємств та організацій України становить 0,9%. Лише близько 2% наукового обладнання українських науково-технічних установ має рівень сучасних світових стандартів.

Стійкі тенденції щодо зменшення загальної чисельності працівників, які виконують наукові та науково-технічні роботи, зокрема в галузі технічних наук, і старіння наукових кадрів становлять загрозу інтелектуальній спадковості поколінь, призводять до втрати наукових шкіл, наукового кадрового потенціалу держави.

Тому в сьогоденні умовах для України вкрай актуальною є проблема створення національної інноваційної системи як нової ефективної структури управління науково-технічною сферою країни [4].

Під національною інноваційною системою (НІС) мається на увазі сукупна діяльність у межах конкретної держави організацій (структур), зайнятих виробництвом та комерційною реалізацією наукових знань і технологій. Найважливішою частиною національної інноваційної системи є комплекси інститутів правового, фінансового та соціального характеру, що забезпечують взаємодію наукових і підприємни-

цьких структур та міцні національні корені, що мають традиції, політичні й культурні особливості.

Якщо Україна має намір до Європейського співтовариства, забезпечити суспільний добробут європейського рівня, то запровадження такої політики виглядає безальтернативним і на цей час має реальні передумови.

До передумови створення в Україні національної інноваційної системи слід віднести наступне:

- частково збережено науково-технічний потенціал та частина високотехнологічного виробництва;
- прийнято пакет нормативних актів щодо інноваційної діяльності;
- формуються механізми державного і ринкового фінансування інноваційних проєктів;
- розвивається мережа об'єктів організаційно-технічної інфраструктури інноваційної діяльності;
- зростає використання можливостей масового інформаційного забезпечення й освіти на базі Інтернет-технологій;
- отримані позитивні результати інноваційного розвитку регіонів на базі кластерного підходу до оновлення виробництва.

Отримання нових знань і технологій та їх ефективне використання в соціально-економічному розвитку певною мірою визначає роль і місце країни в світовому товаристві, рівень життя людей та забезпечення національної безпеки. В промислово розвинених країнах 80-95% приросту ВВП припадає на долю нових знань, перевтілених в техніці та технологіях. Цей перехід на інноваційний шлях розвитку стає можливим завдяки створенню національних інноваційних систем (НІС). Ставши закономірним результатом попереднього індустріального розвитку НІС як дієва система інститутів дозволила високорозвиненим країнам забезпечити технологічні прориви і підтримувати конкурентоспроможність своїх економік на найвищому рівні.

Побудова принципово нової НІС, адаптованої до вимог ринкової економіки, буде стимулювати зростання конкурентоспроможної продукції українських підприємств, створить умови для подолання слабкого місця вітчизняної прикладної науки – відсутності зв'язку між освітою, наукою і виробництвом, а також стане прискорювачем інноваційної активності.

Виділимо основні проблеми у формуванні національної інноваційної системи:

- 1) відсутність теоретико-методологічної основи інноваційної політики держави;

2) відсутність єдиної науково обгрунтованої моделі інноваційного розвитку країни;

3) відсутність програми розвитку НІС, в якій має бути визначено черговість, терміни, обсяги необхідних ресурсів, інструментарій та механізми розвитку складових інноваційної системи;

4) недостатній рівень інноваційної культури працівників органів державної влади;

5) недосконалість нормативно-правової бази регулювання інноваційної діяльності, поширення практики ігнорування законодавства або зупинення дії статей законів, які стосуються фінансування та стимулювання науково-технічної та інноваційної діяльності;

6) недостатній рівень фінансового забезпечення реалізації державної науково-технічної та інноваційної політики;

7) неефективне використання наявних фінансових та інвестиційних ресурсів для реалізації державної науково-технічної та інноваційної політики.

Шляхами розв'язання та вирішення проблеми могли б стати загальнодержавні пріоритети інноваційної політики за умови їх усвідомлення на всіх рівнях як основного засобу реалізації загальнонаціональної ідеї, досягнення єдиної і спільної для всіх мети.

Для виконання першочергових заходів щодо формування та розвитку національної інноваційної системи необхідно:

1) створити теоретико-методологічну основу інноваційної політики держави, яка дозволить забезпечити планомірність, прозорість, передбачуваність, комплексність інноваційної політики, високу результативність окремих елементів;

2) створити та затвердити на урядовому рівні єдину науково обгрунтовану модель інноваційного розвитку країни, що визначила б вибір України за багатьма альтернативними варіантами;

3) розробити програму розвитку НІС, в якій має бути визначено черговість, терміни, обсяги необхідних ресурсів, інструментарій та механізми розвитку складових інноваційної системи;

4) визначити жорстко обмежений перелік саме тих напрямів інноваційної діяльності, які містять в собі найбільший потенціал інновації, спроможної забезпечити Україні лідерство на певному сегменті світового ринку [3].

Виходячи з цього можна зробити висновок, що найшвидше позитивного ефекту вдається досягти там, де ідея інноваційного розвитку об'єднує представників різних сфер діяльності: підприємства, дослідницькі та навчальні установи, підприємницькі структури, фінансові організації, об'єкти державного управління. Саме там, де ця ідея

трансформується в єдиний напрям соціально-економічних перетворень, економіка дістає нові імпульси та перетворення.

1.Гесць В.М. Інноваційний шлях розвитку та економічне зростання // Інноваційна Україна: Наук. зб. Вип.7. – К: НТУ „КПІ”, 2005. – С.38-42.

2.Иванова Н.И. Национальные инновационные системы. – М.: Наука, 2002. – 244 с.

3.Вашук Я.П. Національна інноваційна система України: проблеми формування та реалізації // [http:// patent/ km.ua./ukr/ artides/ i 1120](http://patent/km.ua/ukr/artides/i1120).

4.Федулова Л., Пашута М. Розвиток національної інноваційної системи України // Економіка України. – 2005. – №4. – С.35-47.

Отримано 11.03.2010

УДК 658.011

О.В.НОВАК

Придніпровська державна академія будівництва і архітектури, м.Дніпропетровськ

НАПРЯМКИ ІННОВАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ В БУДІВНИЦТВІ УКРАЇНИ

Досліджуються напрямки інноваційного процесу в будівництві та вплив інституціональних чинників на інноваційну активність будівельної галузі. Обґрунтовується необхідність формування єдиного галузевого інноваційного потенціалу на базі відновлення і розвитку інноваційних потенціалів всіх галузей, що приймають участь у інвестиційному процесі, а також форми організаційної та фінансової підтримки з боку держави.

Исследуются направления инновационного процесса в строительстве и влияние институциональных факторов на инновационную активность строительной отрасли. Обосновывается необходимость формирования единого отраслевого инновационного потенциала на базе возобновления и развития инновационных потенциалов всех отраслей, которые принимают участие в инвестиционном процессе, а также обеспечения организационной и финансовой поддержки со стороны государства.

The article deals with the innovation process in construction and the influence of institutional factors on innovative activities in construction industry. The necessity of forming a common innovative potential based upon the renewal and development of innovative potentials in all the sectors taking part in the innovative process as well as the, and also provision of a state based organizational and financial support is scientifically grounded.

Ключові слова: будівельна галузь, інновації, інноваційний потенціал, будівельно-монтажні роботи.

Визначення стратегій і напрямків інноваційного розвитку різних галузей народного господарства України є завданням, з одного боку, складним, а з іншого – відповідальним. Адже практично всі уряди офіційно проголошують курс на інноваційний розвиток. Але наповнення цих декларацій реальним змістом не відбувається внаслідок об'єктивних причин, наприклад, нестача інвестиційних ресурсів у необхідних обсягах, деградація або втрата здатності до відтворення інноваційного потенціалу і т.д., а також суб'єктивних причин, зокрема,